

CHET TILLARINI O'RGANISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING TA'SIRI

Zubaydova Nilufar Nematullayevna

O'qituvchi Samarqand davlat chet tillar instituti

Shoqulova Laziza Tilloyevna

Talaba Samarqand davlat chet tillar instituti

tilloyevnalaziza@gmail.com

Annotatsiya: Bu maqola hozirda xorijiy tillarni o'rganayotgan va o'rganmoqchi bo'lgan yoshlarimiz hayotida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni qay darajada muhim ahamiyatga ekanligi va sun'iy intellekt resurslarining ijobiy va salbiy tomonlari haqida bayon etadi.

Kalit so'zlar: chet tillar, sun'iy intellekt, o'quvchi, individuallik, feedback, o'yinlar, noaniqlik va ishonchsizlik, Duolingo, Google translate, Google assistant, Tilmoch va boshqalar.

Chet tillarini o'rganish jarayoni hozirda har bir inson uchun muhim ahamiyatga ega. Sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining tez rivojlanishi bu jarayonni yangi darajaga olib chiqmoqda. Ushbu maqolada sun'iy intellektning chet tillarini o'rganishga ta'siri, afzalliklari va kamchiliklariga alohida e'tibor qaratamiz.

Sun'iy intellekt — bu mashinalarning o'z-o'zini o'rganish, qaror qabul qilish va muammolarni hal qilish qobiliyatidir. Ta'lim sohasida sun'iy intellekt texnologiyalari ko'plab yangiliklarni taqdim etadi. Chet tillarini o'rganishda quyidagi bir qator imkoniyat va afzalliklari mavjud:

1. **Individualizatsiya:** Sun'iy intellekt o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga oladi va ta'lim dasturlarini shunga mos ravishda moslashtiradi. Bu o'quvchilarning qiyinchiliklarini aniqlash va o'rganish jarayonini tezlashtirish imkonini beradi.

2. **Interaktiv o'qitish:** Sun'iy intellekt texnologiyalari interaktiv o'qitish usullarini taqdim etadi. O'quvchilar o'yinlar yoki stimulyatsiyalar orqali o'rganish jarayoniga jalb qilinadi, bu esa tilni o'rganishni yanada qiziqarli va samarali qiladi.

3. **Tezkor feedback:** Sun'iy intellekt tizimlari o'quvchilarga tezkor fikr va maslahatlar berish imkonini beradi. Bu o'rganish jarayonida xatolarni tezda tuzatishga yordam beradi va o'quvchilarning ishtirokini oshiradi va boshqa juda ko'p afzalliklari mavjud.

Ammo shu o'rinda sun'iy intellektlarning ta'limdagi salbiy tomonlarini ham sanab o'tishimiz joiz.

1. **Noaniqlik:** Sun'iy intellekt tizimlari har doim to'g'ri natijalar bermasligi mumkin. Bu o'quvchilarda noaniqlik va ishonchsizlikni keltirib chiqarishi mumkin.

2. **O'quvchi-o'qituvchi o'rtasidagi aloqa:** Sun'iy intellekt o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi shaxsiy aloqani to'liq o'rnini bosolmaydi, bu esa ta'lim sifatini pasaytirishi mumkin.

3. **Texnik muammolar:** Sun'iy intellektga asoslangan dasturlar texnik xatolar yoki internet muammolari tufayli ishlamasligi mumkin, bu esa o'rganish jarayonini to'xtatishi yoki qiyinlashtirishi mumkin.

4. **O'rganib qolish:** O'quvchilar sun'iy intellektdan juda ko'p foydalanishga o'rganib qolishlari ya'ni sun'iy intellekt texnologiyalariga tobe bo'lib qolishlari mumkin, bu esa ularning ijodkorlik qobiliyatini va aqliy salohiyatini pasaytirishi mumkin.

Chet tillarini o'rganishda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining ta'siri so'nggi yillarda keskin o'sib bormoqda va bu jarayon global ta'lim tizimiga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Sun'iy intellekt yordamida til o'rgatishning samarali usullari paydo bo'ldi va ular chet tillarini o'rganishni nafaqat qulayroq, balki individual ehtiyojlarga moslashtirilgan jarayonga aylantirdi. Ushbu texnologiyalar til o'rganuvchilarga o'zlashtirishni tezlashtirish, yangi so'z va grammatikani o'rganishni yanada samarali qilish, shuningdek, muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam beradi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining asosiy xususiyatlari Sun'iy intellekt texnologiyalari til o'rganish jarayonida keng ko'lamda foydalanilmoqda. Birinchidan, SI asosidagi ta'lim platformalari va ilovalar foydalanuvchilarning individual ehtiyojlari va darajalarini aniqlay oladi. Buning yordamida har bir o'rganuvchi uchun shaxsiylashtirilgan o'quv rejasi ishlab chiqiladi, bu esa ularning individual o'rganish tezligiga mos keladi. Masalan, Duolingo kabi platformalar foydalanuvchilarning bilim darajasiga qarab savollarni moslashtiradi va ularning o'zlashtirgan bilimlari asosida mashqlarni taqdim etadi. Bu o'quvchilar uchun o'rganish jarayonini soddalashtiradi va ularni qiyinlashtirmaydi.

Ikkinchidan, sun'iy intellekt til o'rganuvchilar uchun maxsus ishlab chiqilgan ovozli yordamchilar orqali nafaqat o'qish va yozish ko'nikmalarini, balki talaffuz va tinglash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Masalan, Apple Siri yoki Google Assistant kabi ovozli yordamchilar orqali foydalanuvchilar chet tilida muloqot

qilishni mashq qilishlari mumkin. Ushbu yordamchilar ularning talaffuzlarini to'g'rilaydi, noto'g'ri gaplarni tuzatadi va ularga chet tilini yanada yaxshi tushunishlari uchun yordam beradi. Shuningdek, ovozli yordamchilar bolalarga hamda kattalarga til o'rganishda qulay muloqot muhitini yaratadi, bu esa ularning til o'rganish jarayonini jonli va interfaol qiladi.

Interfaol va shaxsiylashtirilgan o'rganish Sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida chet tillarni o'rganishning yana bir katta afzalligi bu jarayonning interfaol va shaxsiylashtirilgan bo'lishidir. Odatda an'anaviy ta'lim tizimida barcha o'quvchilarga bir xil usulda dars beriladi, lekin sun'iy intellekt o'rganuvchilarni har biri bilan alohida ishlashga imkon beradi. Har bir o'quvchining kuchli va zaif tomonlari aniqlanib, ularga mos ravishda o'quv materiallari taqdim etiladi. Buning natijasida har bir o'rganuvchi o'zining rivojlanish darajasiga qarab, kerakli yordam va resurslarni oladi. Bu jarayon o'rganishni individual ehtiyojlarga moslashtirilgan va samaraliroq qiladi.

Misol uchun, Grammarly kabi sun'iy intellekt asosida ishlovchi yozuvlarni tahlil qilish tizimlari o'rganuvchilarni yozma til ko'nikmalarini yaxshilashda katta yordam beradi. Bu tizimlar nafaqat grammatik xatolarni to'g'irlaydi, balki uslub va mazmuniy xatolarni ham ko'rsatadi. Shu bilan birga, ularning qayerda qanday xatolar qilganligini tushuntirib beradi va shu orqali o'rganuvchilar xatolarini tushunish va ularni qayta qilmaslik uchun ko'nikmalar hosil qilishadi.

Hozirgi vaqtda, til o'rgatishda sun'iy intellekt yordamida tilni avtomatik ravishda tarjima qilish, talaffuzni tahlil qilish va nutqni tushunish tizimlari rivojlanmoqda. Google Translate kabi tarjima dasturlari sun'iy intellekt algoritmlaridan foydalanadi va ularning samaradorligi yildan-yilga oshib bormoqda. Bu texnologiyalar sayohat qilishda, xorijiy tillarda bo'lgan materiallar bilan ishlashda va chet elda o'qishda til to'siqlarini bartaraf etishda juda katta yordam beradi. Avtomatik tarjima dasturlari orqali foydalanuvchilar tilni bilmagan holda ham turli matnlarni tushunish imkoniyatiga ega bo'lib, bu til o'rganishga rag'batlantiradi.

SI texnologiyalarining ta'lim tizimidagi roli Ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarining keng qo'llanilishi o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni ham o'zgartirmoqda. Endilikda o'qituvchilar sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida o'z darslarini yanada samarali va qiziqarli qilishi mumkin. SI texnologiyalari o'qituvchilarni qo'shimcha vazifalardan ozod qilib, ularga talabalarning individual rivojlanishi bilan ko'proq shug'ullanish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, o'quvchilar o'qituvchidan mustaqil ravishda o'rganishlari

mumkin bo'lgan manbalarga ega bo'ladilar. Bu o'z navbatida, an'anaviy o'qitish usullariga yangi imkoniyatlar qo'shadi.

Chet tillarini o'rganishda sun'iy intellekt texnologiyalari katta ahamiyatga ega bo'lib, o'quvchilarga ta'lim jarayonini shaxsiylashtirish va uni interfaol qilish imkonini bermoqda. Bu texnologiyalar yordamida o'quvchilar tilni tezroq va samaraliroq o'rganishlari mumkin. Sun'iy intellekt texnologiyalari o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi munosabatlarni yangicha shaklda tashkil qilishga yordam beradi va ta'lim jarayonini rivojlantiradi. Shu bilan birga, bu texnologiyalar pedagogika sohasidagi yangi tendensiyalardan biri bo'lib, kelajakda yanada keng ko'lamda qo'llanilishi kutilmoqda.

Hech birimizga sir emaski, sun'iy intellekt texnologiyalarining yetarlicha salbiy tomonlari bo'lishiga qaramay, hozirda chet tillarini o'rganishda sun'iy intellekt asosidagi resurslar keng qo'llanilmoqda:

Mobil ilovalar: Duolingo, Babbel va boshqa mobil ilovalar sun'iy intellekt yordamida foydalanuvchilarning o'rganish jarayonini shaxsiylashtiradi. Ular o'quvchilarga o'zlari uchun mos dasturlarni taklif etadi va turli xil vazifalar bilan ta'minlaydi. Misol uchun, bu ilovalar writing, speaking, listening va readingni oshirish uchun keng imkoniyatlarni taqdim etadi.

Tarjima tizimlari: Google Translate, Tilmoch.uz kabi sun'iy intellektga asoslangan tarjima tizimlari yangi so'zlar va iboralarni tezda tarjima qilishga va o'rganishga yordam beradi. Ushbu tizimlar tilni tushunishga va uni amaliyotda qo'llashga yordam beradi.

Ovozli yordamchilar: Google Assistant va boshqa ovozli yordamchilar o'rganilayotgan tilni eshitish va talaffuzni rivojlantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Ovozli mashg'ulotlar orqali o'quvchilar tilni yanada tez va samarali o'zlashtirishi mumkin.

Chet tillarini o'rganishda sun'iy intellektning ta'siri keng qamrovli va ko'plab afzalliklarni taqdim etadi. U o'rganish jarayonini individualizatsiya qilish, interaktiv qilish va tezkor feedback berish imkoniyatlari bilan boyitadi. Kelajakda sun'iy intellektning rivojlanishi bilan bu jarayon yanada osonlashadi va samarali bo'ladi. Sun'iy intellekt nafaqat ta'lim jarayonini qo'llab-quvvatlaydi, balki o'quvchilarning chet tillarini o'rganishga bo'lgan qiziqishini ham oshira oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Liu, M. (2020). Artificial Intelligence in Language Learning: An Overview. *Journal of Language Teaching and Research*, 11(2), 212-219.

2. Huang, Y., & Zhao, Z. (2021). The Role of Artificial Intelligence in Foreign Language Education: A Review. *International Journal of Educational Technology*, 12(1), 45-58.
3. Jumayeva, M. (2022). Analysis Of The Views Of Scientists Of The Renaissance, Based On A Unique Approach To Pedagogy And Education And Upbringing. *Science and Innovation*, 1(5), 26-29.
4. Bekzodovna, J. M., & Akbarovna, D. G. (2023). Innovative Methods and Tools in Higher Education. *Science and Innovation*, 2(11), 708-715.
5. Jumayeva, M., & Jumatova, B. (2023). Linguopragmatic Features Of Expressions Expressing Feelings In Uzbek And English Literary Texts. *Science and innovation*, 2(C12), 166-169.
6. Sato, M. (2019). Using Mobile Applications to Enhance Language Learning: A Study of Duolingo. *Language Learning & Technology*, 23(3), 23-37.
7. Duolingo. (n.d.). Learn a Language for Free. Forever. Retrieved from <https://www.duolingo.com>.
8. Jumayeva, M. B. (2023). Classifications of Cardinal Numbers and Ordinal Numbers in English And Uzbek. *Ijtimoiy Fanlarda Innovasiya Onlayn Ilmiy Jurnal*, 3(2), 132-134.
9. Mohira, J. (2023). Problematic Situations That Arise in Learning Foreign Languages and Their Solutions. *International Journal of Recently Scientific Researcher's Theory*, 1(2), 414-417.
10. Jumayeva, M. B. (2023). Chet Tillarini O'rganishda Ommaviy Axborot Vositalarining O'rni va Ahamiyati. *Boshqaruv va Etika Qoidalari Onlayn Ilmiy Jurnal*, 3(5), 240-242.
11. Dadaboyev, H., & Xolmanova, Z. T. (2015). Turkiy tillarning qiyosiy-tarixiy grammatikasi. Toshkent: Ilm Ziyo Nashriyot Uyi, 22.
12. Xolmanova, Z. Eski o'zbek tiliga xos ayrim leksemalar semantikasi va lingvokulturologik xususiyatlari. *O'ZBEKIST*, 38.
13. 니고라. (2017). Empowering Women Sports Leaders in Uzbekistan A critical analysis of transforming the role of Women in Sports Management (Doctoral dissertation, 서울대학교 대학원).
14. Махмудова, Г. Н., & Гуломова, Н. Ф. (2023). Unlocking the potential of the digital economy in the EAEU countries: identifying and overcoming obstacles. *π-Economy*, 16(4), 7-25.

15. Махмудова, Г. Н., & Гуломова, Н. Ф. (2023). Проблемы формирования цифровой экономики в странах ЕАЭС. In Интеллектуальная платформенная экономика: тенденции развития (pp. 10-48).
16. Suleymanova, N. M. (2020). On The Nominative Nature Of The Sentence. *Theoretical & Applied Science*, (4), 307-309.
17. Сулейманова, Н. М. (2017). Номинативный аспект речевого процесса. In *Humanities and Social Sciences in Europe: Achievements and Perspectives* (pp. 76-82).
18. Suleymanova, N. M., & Idiyev, A. R. O. G. L. (2021). Gaping Nominativ Aspekti Va Uning Kommunikativ Jarayoni Haqida. *Academic research in educational sciences*, 2(12), 805-809.
19. Sharipovna, R. S. Peculiarities Of Teaching English In Secondary Schools In Uzbekistan. *International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology*, (2), 1-5.
20. Сулейманова, Н. М., & Абдуллаева, Л. Т. (2017). Имманентный характер синергетических свойств единиц языковой системы. In *Инновации В Современном Языковом Образовании* (pp. 61-65).
21. Shokhista, R. (2023). The Significance Of Emphasizing Communicative Competence As The Foundation For Teaching Listening And Speaking Skills Rustamova Shokhista Sharifovna. *International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research*, 25-28.
22. Rustamova, S. S. (2023, January). The Importance Of Speaking Activities In Teaching English. In *International Conferences* (Vol. 1, No. 1, pp. 357-361).
23. Sharifovna, R.S. (2022). Teaching Spoken English To Upper Class Pupils. *Confrencea*, 6(6), 87-89.
24. Jumayev, F. B., & Jumayev, B. N. (2023). Technology of Using of Didactic Games in English Language Lessons. *Boshqaruv va Etika Qoidalari Onlayn Ilmiy Jurnal*, 3(4), 112-115.
25. Sharifovna, R. S. (2022). Class Size And The Learning-Teaching Process In Upper Classes. *Journal of new century innovations*, 14(1), 86-98.